

un fet conegut que, en molts parlars àrabis d'Algèria i Marroc, els participis actius àrabis de l'estructura *qātil* sonen avui com a *qātl*; i que això no és un fenomen recent ens ho mostren mots romànics com el cat. dial. *nacsi* o *nacse*, variant ja antiga del cat. ant. *nāquis* 'incomplet, mutilat, de poc valor', provinent de l'ar. *nāqis*; el cast. *balde* < *bātil*, l'it. *garbo* (< *garibo*, *galibo* < ar. *qālib*, DCEC II, pp. 676 i ss.); per a això cf. nota sobre *naquis*, BDC xxiv, 64 (*EntreDL* III, 149); Lerchundi, *Vocabulario del árabe de Marruecos*, p. VII. No em sembla massa audaç de conjecturar que aquest tipus de pronúncia pogués existir també en el parlar dels moros valencians berberitzants, i que el resultant *Taferma-mātš* es vagi reduir a la indicada forma moderna.

¹ Els noms de persona *Tāferšiwān*, *Tāfrawī*, *Tāfrāwāt* i *Tāfrāgīn* són usuals avui a Algèria i semblen relacionats amb l'arrel de *tāferma*, car és evident que tots ells són d'estructura bereber i no pas àrbiga. Ací, com en tot l'*Onom.*, em serveixo del *Vocab. destiné à fixer la transcription en fr. des noms des indigènes* p. p. governador d'Algèria l'a. 1891, no exempt de faltes, com constata J. J. Hess v. Wyss, i tanmateix ric i insubstituïble.

Tafoi, *Tafoies*, *Tàfol*, *Tafolina*, V. T. (misc. àr.)

TAFULLA

L'etimologia i la documentació d'aquest nom de mesura agrària i de peça de terra campa, s'ha estudiat plenament en l'art. del *DECat*. L'extensió i caràcter de cada un estaven en relació amb les de l'alfaba: totes dues consten abundantment en el *Rept.* de Múrcia, c. 1281; la distinció no devia ser purament geomètrica o geodèsica, sinó combinada amb el valor productiu o rendístic, predominant aquest en l'alfaba; car es parla allí d'un moro entès en alfaba: és a dir un pèrit, que ultra la quantitat geodèsica peritava el valor financer de les terres; comparant resumidament, segons l'índex les dades de *tafulla* i d'alfaba en la 1a. part de l'obra, encara que com a mitjana ve a resultar una alfaba de poc més de 3 *tafulles*, es nota que sovint és menys (1.8, 2.1), i altres cops més (fins 3.75). Veg. més sobre això en Cavanilles, ed. 1970, I, p. xv; *DECH* I, 102.

Com hem provat en el vol. II, 173, de l'ètimon de *tafulla*, àr. *tabūila* «pièce de terre» (Dozy, *Suppl.* I, 434), ve el nom del poble d'*Altafulla*, a la costa, entre Tarragona i el Baix Penedès, documentat des de 1066 com *Altafuya*. Dada important que allà no es tingué en compte, és que l'a. 1248 un *Pere d'Altafuylla*, senyor de terres heretat a Gandia, és acusat d'haver lliurat als moros el castell de Pop (*Rpt. Va.*, Bof., 415.7). Ens preguntem si aquest vindria del poble taragonès (pots ser un morisc que hi havia estat acceptat com propietari palhier?) o prengué nom d'algun NL valencià homònim; o algun altre que traí la magnanimitat de Jaume I.

TAGA, TAGAMANENT, TAGAST, TAGOMAGO

Noms d'altres muntanyes, que estudiarem juntament, a la recerca de llur comú origen pre-romà.

⁵ TAGA, la gran serra del Ripollès, que separa la vall de Pardines, tributària de Ribes, dels pendents d'Ogassa que baixen cap a Ripoll; el cim culminant, a l'extrem Oest, té 2087 alt. Recorreguda des d'Ogassa i de Pardines diverses vegades des de 1928 oint-ho *tāgā* (exc. 142 etc.) *CATorras, Pir. Cat.*, vol. I i ss.

¹⁰ MENCIONS ANT.: 1006: Oliba pignora al comte de Besalú un alou, que afronta «de Mer. in medio flumine *Tecere* --- Occid. rio q. dicunt *Balçabug* et de vero Circi in *Taga* --- alio loco q. dic. *Brugera* ---» (Monsalv. xv, 23.20); 1044: *Taga*, en un doc. de la Vall de Ribes (Alart, *Cart. Rouss.*, 60).

TAGEMENT, alta i escarpada muntanya a l'extrem O. del Montseny, extrem Sud de la Plana de Vic, en el cim de la qual s'aixecava un castell, del qual resta l'església, voltada per poques cases, seu d'una parròquia i donant nom al municipi. Pron.: *tāgəmənen*, amb doble accentuació, oït sovint allí mateix (1921, 1923, 1930...).

²⁵ MENCIONS ANT.: 945: «in comitatu Ausona, in termine de castro *Tagamanente*, in Vallemagna ---» [= 'el Brull'] (*Dipl. Cat. Vic*, 193, § 227); 947: «in term. *Tagamanente*, in ipsa villa q. dic. Molare» (ibid. 203, § 24); 990: «--- termine de *Tagamanente*» (Bastardas-Bass. I, 178); 991, en un pergami del Comte Borrell (*A.C.A.*): «strada qui vadit ad *Tagamanente*» (Balari, *Orig.*, 680, n. 8); 1014: «Sta. Maria de *Taca manent*» (*Cart. St. Cugat* II, 105).

³⁰ 1107: *Tagamanent* (Monsalv. I, 263); 1108: id. (CCandi, *Misc. Hi. Cat.* II, 447); 1109: id. (*Li. Fe. Ma.* I, 216.1f.); 1169: montis de *Tagamanent* (Mas, *NHBna.* XIII, 217); S. XII: en les llistes de parròquies vigatanes, hi ha *Tagamanent* (doc. II) i *-manento* (I, III); 1233: *Tagamanento* (CCandi, o. c. II, 392). En català: 1259: *Tagamanent* (Cubells, *RHisp.* xxxvii, 120). I altres cites iguals en l'obra de CCandi, aa. 1262, 1269 (II, 448); 1275: «es dóna possessió a Sibília de Saga, dels castells de Tàrbena, Terrassa, Gurb i *Tagamanent*» (Mtz.Fdo., *Doc. Val. ACA* I, 1868); 1330, 1339: «Ste. Marie de *Tagamanent*» (Junyent, *Misc. Griera* I, 374, 387). En temps d'Anfós II, era disputat entre les vegueries d'Osona i de Bna. (CCandi, *BABL* IX, 120); 1359: *Tagamanent*, *-menent* (*CoDoACA* XII, 5,9). El 1367-73, es fixa la serra de *Teguamanent* com a límit de la vegueria de Bna. (*ZRPb.* XIII, 99); anàlogament en Marquilles, a. 1505.

En conclusió, i en resum, tenim unes 25 cites des de principis del S. X, amb el nom uniforme *Tagamanent(e)*, sense excepció (menyspreant llatinització bàrbara *-ento*), fora d'un sol cas de *Tac-* i d'un de *-menent*.

⁶⁰ TAGAST. A la serra damunt Berga. Avui és conegut sobretot denominant la famosa Font que es troba en la pujada, des del santuari de Corbera cap als